

UDK 929.52 Fenzi, obitelj
94(497.5)''16/18''(093)
Primljeno: 1. prosinca 2010.
Prihvaćeno: 24. listopada 2011.
Izvorni znanstveni rad

Od zapovjednika hrvatske konjice do gorljivih autonomaša – šibenska obitelj Fenzi (XVII. stoljeće – početak XX. stoljeća)*

Lovorka Čoralić
Hrvatski institut za povijest
Opatička 10
10000 Zagreb
Republika Hrvatska
E-adresa: lovorka@isp.hr

Središnja tema rada usmjerena je na djelovanje šibenske obitelji Fenzi od četrdesetih godina XVII. stoljeća do početka XX. stoljeća. Rad se zasniva na uporabi dosadašnjih historiografskih spoznaja kao i na uvidu u raznovrsno arhivsko gradivo iz Državnoga arhiva u Zadru i Archivio di Stato di Venezia. Kronološkim slijedom prate se članovi obitelji Fenzi od vremena njihova useljavanja iz Veneta u Dalmaciju i sudjelovanja u Kandijskom i Morejskom ratu (zapovjednici hrvatske konjice i oltramarinskih postrojbi) do suvremenoga doba kada članovi obitelji Fenzi postaju predvodnici autonomaštva u Šibeniku. U radu se obrađuje i njihova gospodarska aktivnost (posjedi od Zadra do Drniša) te se u prilogu donose prijepisi nekih dokumenata.

Ključne riječi: obitelj Fenzi, Dalmacija, Šibenik, Mletačka Republika, mletačko-osmanski ratovi, rani novi vijek, XIX. stoljeće

Uvod: cilj rada, izvori i literatura

Tijekom proteklih stoljeća, a poglavito u doba ranoga novovjekovlja, važnu ulogu u povijesti gradova na širemu području dalmatinskoga uzmorja imale su useljeničke obitelji ili pojedinci zavičajem iz različitih dijelova Apeninskoga poluotoka, ponajprije s područja koja su se nalazila u sastavu Mletačke Republike (Veneto). Dijelom su to bila planska useljavanja (osobito u XVIII. stoljeću), a mnogo češće riječ je o dolasku pojedinaca koji su u novoj sredini zasnivali

---

* U izradbi ovoga rada savjetima i foto-prilozima pomogli su mi prof. Davor Gaurina, dr. sc. Jadranka Neralić i dr. sc. Radoslav Tomić te im ovom prigodom zahvaljujem.

obitelj i na taj način utemeljili dalmatinsku granu svoga prekojadranskog roda. Motivacija njihova dolaska bila je različita. U doba ratova često je riječ o vojnoj službi odnosno ratovanju pod stijegom Serenissime duž mletačko-osmanske bojišnice od sjeverne Dalmacije do Boke kotorske. U doba mira useljenici zavičajem s druge obale Jadrana dolaze potaknuti gospodarskim mogućnostima, povlasticama i poticajima koje im pruža mletačka središnjica, ali i – vrlo često – kao nositelji intelektualnih i umjetničkih profesija. Svi su oni, bez obzira koliko su dugo ostajali u našoj sredini, pridonosili migracijskim strujanjima i prožimanjima između dviju obala. Najizrazitiji primjer demografske šarolikosti i multikulturalnosti gradskoga stanovništva u ranome novom vijeku zasigurno je onodobna dalmatinska prijestolnica Zadar. Obitelji Benvenuti, Borelli, Dall'Acqua, Giusti, Lantana, Parma, Petricioli, Zanchi i brojne druge zavičajem iz različitih dijelova talijanske čizme ostavile su u povijesti toga grada neizbrisive – i danas prepoznatljive i važne – prinose, a neke od njih opstale su i do najnovijega vremena (Borelli, Petricioli).¹

Iako ne u tolikoj mjeri kao Zadar, i drugi su dalmatinski gradovi bili odredištem useljavanja sa susjedne obale Jadrana. Središnja tema ovoga rada upravo se fokusira na jednu takvu useljeničku obitelj i njezine zaslužne odvjetke, ponajprije dje-latne u Šibeniku, ali i u drugim dalmatinskim gradovima. Riječ je o obitelji Fenzi, starinom i matičnim podrijetlom s Apeninskoga poluotoka, a odvjetci koje su od četrdesetih godina XVII. stoljeća do početka XX. stoljeća imali zapaženu ulogu u vojnoj, političkoj, crkvenoj i društvenoj povijesti Šibenika, ali i širega područja Dalmacije. Životne priče, sudbine i karijere potomaka ove građanske, a potom i plemićke obitelji, odražavaju – kako ćemo vidjeti u sljedećim poglavljima – povi-jesne okolnosti vremena u kojemu su djelovali. Poput brojnih useljeničkih obitelji i Fenzijevi su se prilagođavali i srodili s novom sredinom, ratovali pod stijegom Serenissime predvodeći elitne hrvatske konjaničke postrojbe, stjecali imanja od zadarskih otoka do Drniša da bi u završnoj etapi svoga opstojanja njihov politički i nacionalni put završio u gorljivu talijanaštvu i autonomaštvu.

Istraživanje temeljem kojega je nastao ovaj rad zasniva se na uvidu u izvorno arhivsko gradivo i postojeće historiografske spoznaje. Kada je riječ o izvorima, uporabljani su raznovrsni fondovi iz Državnoga arhiva u Zadru (dalje: DAZd): Spisi šibenskih bilježnika, Spisi generalnih providura, Spisi zadarskih kneževa, Katastri Dalmacije XVII. i XVIII. stoljeća te austrijski katastri Dalmacije iz XIX. stoljeća. U izradbi rada korišteno je i gradivo iz Archivio di Stato di Venezia (dalje: ASV),

¹ Angelo de Benvenuti, *Storia di Zara dal 1409 al 1791*. Milano: Fratelli Bocca, 1944.; Tomislav Raukar – Ivo Petricioli – Franjo Švelec – Šime Peričić, *Zadar pod mletačkom upravom 1409 - 1797* (Prošlost Zadra, sv. III.). Zadar: Narodni list / Filozofski fakultet Zadar, 1987.; Miroslav Granić, „Dalmatinske obitelji u 'Libro aureo dei veri titolati' mletačkog Magistrata nad feudima”, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, god. 30., sv. 30., Razdio povijesnih znanosti, 17 (1990-1991): 159 - 208; Jelena Kolumbić, „Grbovi zadarskih plemićkih obitelji”, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 47 (2005): 27 - 98.

prije svega fond Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli te matične knjige krštenih Župe sv. Stošije u Zadru (Nadbiskupski arhiv u Zadru).

U historiografiji o obitelji Fenzi moguće je pronaći brojne korisne i uporabljive podatke. Ponajprije se to odnosi na davno nastala, ali još i sada vrlo uporabljiva djela šibenskih povjesničara Vincenza Miagostovicha i Federica Antonija Galvanija.² Podatke o odvjetcima obitelji Fenzi bilježimo i Heyerovu grbovniku dalmatinskoga plemstva,³ Stošićevoj *Galeriji uglednih Šibenčana*,⁴ *Hrvatskomu biografskom leksikonu*⁵ te monografiji *Poznati Šibenčani: šibenski biografski leksikon*, autor koje je Ivo Livaković.⁶ Osim navedenih djela sažetije informacije o članovima obitelji Fenzi, ponajprije o onima djelatnim do konca XVIII. stoljeća, bilježe monografije i radovi koji se bave poviješću Dalmacije i Šibenika u razdoblju ranoga novog vijeka.⁷

Tragom izvora i literature u radu će kronološkim slijedom biti obrađeni svi važniji odvjetci obitelji Fenzi s naglaskom na one koji su djelovali do početka XIX. stoljeća. Naposljetku, ovaj prilog ima za cilj osvijetliti neke manje poznate sastavnice iz povijesti Dalmacije, posebice grada Šibenika, promatrane kroz prizmu djelovanja jedne obitelji kontinuitet opstojanja koje je trajao stoljećima.

Pukovnici oltramarinskih i hrvatskih konjaničkih postrojbi – visoki časnici u mletačkoj vojsci iz roda Fenzi (XVII. stoljeće – sredina XVIII. stoljeća)

Obitelj Fenzi potječe s Apeninskoga poluotoka. Smatra se da je njihov zavičaj Firenza odakle je 1330. godine Pietro Fenzi iselio na mletački teritorij te je na

² Vincenzo Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi: omaggio della famiglia Miagostovich / cenni del Vincenzo Miagostovich / ai nobili sposi Isabella de' Fenzi e Giorgio Nachich di Osljak*. Trieste: tip. G. Balestra & Comp., 1882.; Federico Antonio Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico con illustrazioni*. sv. I., Venezia: Prem. stab. P. Naratovich, 1885., 115 - 121. U spomenutoj knjižici V. Miagostovicha objavljeno je, u formi priloga, rodoslovno stablo obitelji Fenzi.

³ Carl Georg Friedrich Heyer von Rosenfeld, *Der Adel des Königreichs Dalmatien*. Nürnberg: Verlag Von Bauer und Raspe, 1873. (prettisak: Zagreb: Golden marketing, 1995.), 42.

⁴ Krsto Stošić, *Galerija uglednih Šibenčana*. Šibenik: Tiskara „Kačić“, 1936., 27.

⁵ *Hrvatski biografski leksikon* (dalje: HBL), sv. IV., Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1998., 163 - 164. (tekst: Lovorka Čoralčić).

⁶ Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2003., 161. Tekst je gotovo od riječi do riječi istovjetan odrednici o obitelji Fenzi objavljenoj u *Hrvatskome biografskom leksikonu*.

⁷ Vidi, primjerice: Maja Novak-Sambrailo, „Političko-upravni položaj Nina u doba Mletačke Republike“, *Radovi Instituta JAZU u Zadru* 16-17 (1969): 185; Grga Novak, „Šibenik u razdoblju mletačke vladavine“, u: *Šibenik: spomen zbornik o 900. obljetnici* (ur. Slavo Grubišić), Šibenik: Muzej grada, 1976., 226; Marko Jačov, „Le guerre Veneto-Turche del XVII secolo in Dalmazia“, *Atti e memorie della Società Dalmata di storia patria* (Venezia), 20 (1991): 102; J. Kolumbić, „Ninsko plemstvo u XVII. i XVIII. stoljeću“, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 48 (2006): 430. Usporedi i kroniku Šibenčanina Franje Difnika, *Povijest Kandijskog rata u Dalmaciji* (preveli: Smiljana i Duško Kečkemet). Split: Književni krug, 1986., 224 - 225, 229. Obitelj Fenzi bilježi i zadarski kulturni povjesničar Giuseppe Sabalich u svojem djelu *Guida archeologica di Zara*. Zara: Tip. di Leone Woditzka, 1897., 427 - 428, ali je ovdje ponajprije riječ o obiteljskoj lozi koja je ostala u Coneglianu.

području Veneta (Conegliano) osnovao pobočnu lozu iz koje je potekao i njezin šibenski ogranak.⁸

Utemeljitelj dalmatinskoga ogranka Fenzijevih bio je Julije I. (1606. – 1683.). Rođen u Padovi, Julije je zarana stupio u vojnu službu te početni dio karijere proveo ratujući pod raznim stjegovima na području srednje Europe. U mletačkoj vojsci bilježi se od početka Kandijskoga rata (1645. – 1669.), gdje se isprva istaknuo u obrani Retima (Réthimnon) i Kandije na grčkoj bojišnici.⁹ Godine 1647. Julije je premješten u Dalmaciju. Isprva djeluje na području mletačkih stečevina u *Albania Veneta* (Kotor), a potom se bilježi (kao *sargente maggiore*) u borbama kod Klisa te u glasovitoj obrani Šibenika gdje ga izvori spominju kao *sargente maggiore straordinario*.¹⁰ Godine 1650. za iskazane zasluge nagrađen je plaćom od tri stotine dukata godišnje; 1652. godine sudjeluje u mletačkome osvajanju Zadvarja, a dvije godine potom bilježi se u pomorskome pohodu na Levant i u borbama oko Knina.¹¹ Tijekom pedesetih i šezdesetih godina XVII. stoljeća rodonačelnik dalmatinske grane obitelji Fenzi bilježi se u različitim vojnim dužnostima – 1656. guvernadur je Šibenika, a na istoj se funkciji 1668. godine spominje i u Trevisu. Završetkom Kandijskoga rata Julije I. – kao i brojni drugi zaslužni mletački vojni časnici – investiturom stječe zemljišne posjede u Dalmaciji (područje Primoštena, Rogoznice i Dazlina).¹² Julije I. bio je oženjen Šibenčankom Laurom Semonić s kojom je imao sina Urbana i kćer Izabelu. Posljednji spis koji se izravno odnosi na toga zapaženog mletačkog časnika njegova je oporuka načinjena u Šibeniku 2. studenoga 1683. godine u vlastitomu domu oporučitelja smještenome pored katedrale.¹³ U sažetome iskazu svoje posljednje volje Julije – tada *governatore di questa Piazza* – svu svoju imovinu ostavlja *al Urbano suo figlio e herede uniuersale*.

Julijeva i Laurina kći Izabela rođena je u Šibeniku 1652. godine gdje je i umrla 1731. godine.¹⁴ Izabelinim brakom sa šibenskim plemićem Nikolom Divnićem¹⁵

⁸ Opće podatke o podrijetlu šibenskoga ogranka obitelji Fenzi vidi u: Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 7.; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 115.; HBL, sv. IV., 163.; Livaković, *Poznati Šibenčani*, 161.

⁹ Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 8 - 9; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 115.; HBL, sv. IV., 163.

¹⁰ Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 9; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 116. Na šibensko ratište Julije Fenzi upućen je koncem svibnja 1647. godine na osnovi dukale mletačkoga dužda Francesca Molina upućene generalnome providuru Dalmacije – proslavljenome vojskovođi Leonardu Foscolu. Vidi: DAZd, Spisi generalnih providura: Leonardo Foscolo, 1645. – 1651., kut. 14, knj. 1, fol. 272 (27. V. 1647.).

¹¹ Difnik, *Povijest Kandijskog rata u Dalmaciji*, 224 - 225, 229; Jačov, „Le guerre Veneto-Turche del XVII secolo in Dalmazia”: 102.

¹² Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 9.; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 116.

¹³ DAZd, Spisi šibenskih bilježnika, Gašpar Matijaca (1656. – 1687.), b. 80/II., fol. 35' - 36. (2. XI. 1683.).

¹⁴ Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 9.

¹⁵ Nikola Divnić (Šibenik, 9. XI. 1654. – Caldiero, Italija, 8. V. 1734.), sin je Danijela, mletačkoga časnika i povjesnika. Isprva je kapetan šibenskoga okružja, a početkom Morejskoga rata imenovan je guvernadurom Skradina. Godine 1685. postaje zapovjednikom na mletačko-osmanskoj granici u Dalmaciji. Godine 1690. godine imenovan je konjaničkim kapetanom. Čin bojnika stječe 1703., a konjaničkog pukovnika 1707. godine. Tijekom tzv. Maloga rata ili Drugoga morejskog rata (1714. – 1718.) sudjelovao

Fenzijevi su stekli rodbinske veze s jednom od najistaknutijih šibenskih patricijskih obitelji te će ta činjenica u većoj mjeri utjecati na njihov proboj u društveni i javni život Šibenika.

Julijev sin jedinac Urban (1651. – 1704.) također se posvetio vojničkomu pozivu. Već 1655. godine, dakle s tek navršene četiri godine, formalno mu je (kao počast za očeve zasluge) dodijeljena četa (*compagnia*) oltramarina stacionirana u Palmanovi,¹⁶ a 1666. godine – temeljem dukale generalnoga providura Dalmacije Catarina Cornera (22. listopada) – imenovan je pukovnikom. Tada mu se pridodaju dvije čete, od kojih je jednom zapovijedao sam Urban, a drugom kapetan Franjo Slinesić (*Slinesich*).¹⁷ Aktivna vojna služba Urbana Fenzija u praksi je započela mnogo kasnije – početkom Morejskoga rata (1684. – 1699.). Tada je, dukalom mletačkoga dužda Marca Antonija Giustinijana od 8. travnja 1684. godine, formalno preuzeo zapovjedništvo nad *una Compagnia de cinquanta Soldati Capelletti a Cavallo de Natione Oltramarina*, koju je dijelom izdržavao o vlastitome trošku. Tijekom Morejskoga rata zapaženo je više Urbanovih vojnih pothvata – 1687. istaknuo se u borbama u Dalmaciji (kraj Sinja, Vrlike, Drniša, Knina i Skradina),¹⁸ ali i na bokeljsko-budvanskoj bojišnici (borbe za Herceg Novi i oko Budve). Godine 1688. mletački Senat odlikovao ga je zlatnom medaljom *di San Marco* vrijednom tri stotine dukata, a sljedeće godine potvrđen mu je zapovjedni čin nad konjaničkim postrojbama.¹⁹ Sredinom devedesetih godina XVII. stoljeća zapaženo je djelovanje Urbanovih postrojbi pri mletačkome pokušaju zauzimanja Ulcinja (1695. godine) da bi godinu dana kasnije stekao i važno društveno priznanje – uvrštavanje u šibensko plemićko vijeće uz podjeljivanje naslova *conte veneto*.²⁰ Mletačka je vlast nizom investitura nagradila Urbanove vojničke zasluge te je – temeljem dukala generalnih providura Dalmacije Zorzija Morosinija

---

je u borbama oko Livna, u osvajanju Imotskoga te u pohodu na područje Albanije (Ulcinj). Investiturom je stekao zemljišne posjede u okolici Skradina. Vojničku karijeru okončao je na mletačkim posjedima u Italiji. Usporedi: Heyer, *Der Adel*, 105; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 89.; Miagostovich, „La Famiglia de Difnico”, *Il Nuovo cronista di Sebenico* (Trieste), 3 (1895): 86 - 89; Stošić, *Galerija uglednih Šibenčana*, 22.; Stošić, *Sela šibenskoga kotara*. Šibenik: Tiskara „Kačić”, 1941., 222; HBL, sv. III., Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993., 415 - 416 (tekst: L. Čoralić i Tatjana Radauš). Podaci o djelovanju Nikole Divnića kao pukovnika *Cavalleria Croati* sadržani su u ASV, *Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli*, b. 807 i 808. *Cavalleria Croati: Reggimento Difnico Nicolò (1717. – 1727.)*.

¹⁶ Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 117.

¹⁷ S obzirom da je 1666. godine Urban imao samo petnaest godina, i ovdje je riječ o počasnoj tituli odnosno o pričuvnomu statusu. U Cornerovoj dukali posebno se iznose vojničke zasluge njegovoga oca Julija te je u tome kontekstu potrebno promatrati Urbanovo imenovanje pukovnikom oltramarina (DAZD, Spisi generalnih providura: Catarino Corner, 1665. – 1667., knj. I., kut. 27., fol. 42-43, Split, 22. X. 1666.).

¹⁸ Urban Fenzi zabilježen je i u Kačićevu *Razgovoru ugodnom naroda slovinskoga* u „Pisma druga od vitezova primoštenskih”. Usporedi: Andrija Kačić Miošić, *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*. Split: Zbornik Kačić, 1983., 325 - 326.

¹⁹ Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 13. - 15.; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 117 - 118.

²⁰ Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 18; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 118; Novak, „Šibenik u razdoblju mletačke vladavine”, 226.

(1671. – 1673.) i Girolama Cornera (1686. – 1689.) – stekao zemljišne posjede na području Nina, Skradina, Drniša, Rakitnice, Daslina, Žaborića i Kosova.²¹

Raspolažemo s kodicilom (dodatkom oporuke) Urbana Fenzija, napisanim 6. veljače 1704. godine u obiteljskoj kući u Šibeniku (u četvrti sv. Benedikta).²² U dopuni svoje oporuke, za koju izrijekom napominje da je napisana njegovim vlastitim rukopisom i pohranjena kod supruge Marije Vitanović (koja trenutno boravi u Padovi), Urban navodi da je u trenutku sastavljanja kodicila obnašao službu *gouernadore dell'armi della Città di Padua*. U uvodnome dijelu također napominje da se nakon sastavljanja prvotnoga oporučnog spisa u Padovi rodio njegov sin Petar Antun te ovom prilikom određuje da bude ravnopravno uključen u podjelu nasljedstva. Nekoliko se zasebnih oporučnih odredbi odnosi na Urbanovu obitelj, rodbinu, prijatelje i duhovne osobe. Bilježi se poslovanje (najam) s Antunom Coristom te se od prihoda koji će se namaknuti dio novca namijenjuje za uzdržavanje oporučiteljeve kćeri Laure, redovnice šibenskoga benediktinskog samostana sv. Spasa.²³ Prijatelju Emanuelu Calafatiju Urbanov je sin i nasljednik obvezan darovati “jednu od njegovih najboljih srebrnih sablji i jedan par najboljih pištolja”. Napominje, nadalje, da se sugrađaninu i plemiću Dominiku Divniću – u trenutku kada bude imenovan zapovjednikom šibenskoga vojnog okružja – daruju konj, sedlo i pištolj. Svojoj supruzi Mariji i sinu Juliju preporučuje svoje kumče (*figliozzo*) Andriju Dragazza²⁴ te napominje da se Andrija uvrsti u neku njegovu konjaničku četvu u činu kaplara.

Dio se Urbanovih ostavština odnosi na šibenske crkvene osobe i duhovne osobe. Šibenskome kanoniku Agostinu Petrassiju ostavlja na doživotnu uporabu jednu

²¹ Uz navedene posjede, Urban je ovim investiturama stekao i kuće u Drnišu i Skradinu. Podaci o tome sačuvani su u DAZd, *Indice dell'Investite de' Fondi pubblici fatte dalli Provveditori Generali ex Veneti in Dalmazia ed Albania*, knj. I, fol. 249. Nažalost, osim ovoga kazala, koje daje samo zbirni pregled, u zadarskome Državnom arhivu nisu sačuvani spisi u kojima su izravno objavljeni dokumenti o investiturama. Iz 1697. godine potječe spis u kojemu se izrijekom bilježi posjed Fenzijevih u okolici Nina (*loco detto Morosini*). Tom prigodom *conte* Urbano Fenzi moli mletačkoga providura da spriječi stanovnike Nina da sijeku šumu i napasaju stoku na posjedima obitelji Fenzi (DAZd, Spisi generalnih providura: Alvise Mocenigo, 1696. – 1702., knj. II., kut. 63., fol. 29, Zadar, 13. I. 1697.).

²² DAZd, Spisi šibenskih bilježnika: Juraj Morelli (1701. – 1741.), b. 87/XV., 6. II. 1704.

²³ Krajem XIV. stoljeća uz crkvu sv. Spasa (podignutu u XII. stoljeću) osnovan je benediktinski samostan namijenjen kćerima iz šibenskih plemićkih obitelji. Samostan je stoljećima bio glasovit po uporabi hrvatskoga jezika. U XVII. stoljeću tamošnje su redovnice i odjevene u hrvatsku narodnu nošnju izvodile crkvena prikazanja na hrvatskome jeziku, a Ivan Tomko Mrnavić i Faust Vrančić upravo su njima posvetili – hrvatskim jezikom pisane – živote nekoliko svetica. Francuska uprava ukinula je samostan i 1808. godine predala ga (zajedno s crkvom) na uporabu pravoslavnome svećenstvu. Danas je crkva posvećena Uspenju Bogorodice, a u prostoru samostana nalazi se sjedište pravoslavnoga klera. Usporedi: Ivan Ostojić, *Benediktinci u Hrvatskoj i ostalim našim krajevima*, sv. II. (Benediktinci u Dalmaciji). Split: Benediktinski priorat – Tkon, 1964., 259 - 261.; Slavo Grubišić, *Šibenik kroz stoljeća*. Šibenik: Posebna izdanja Muzeja grada Šibenika, sv. 4, 1974., 37.

²⁴ Andrija vjerojatno potječe iz šibenske plemićke obitelji Dragazzo (Dragazzi), odvjetci koje su u XVII. i XVIII. stoljeću imali zapaženu ulogu u mletačkim vojnim postrojbama (HBL, sv. III. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993., 639 - 641, tekst: L. Čoralić i T. Radauš).

od svojih kuća, smještenu *dirimpetto alla Chiesa di San Gioanni, o sia Santissima Trinità*, a daruje mu i zlatni prsten vrijedan trideset dukata. Naposlijetku, posebno je zanimljiv i za šibensku crkvenu i kulturnu povijest vrijedan navod o obvezi oporučiteljevih nasljednika da u franjevačkoj crkvi sv. Lovre²⁵ daju podići mramorni oltar u čast franjevačkoga sveca Petra Alkantarskoga (1499. – 1562.). U kodicilu se taj legat spominje dva puta (drugi puta u dodatku kodicila napisanome istoga dana) te se inzistira da se oltar podigne *quanto prima sia possibile*.²⁶

Conte i vojni zapovjednik Urban Fenzi preminuo je nedugo nakon sastavljanja kodicila te je sahranjen u spomenutoj crkvi sv. Lovre u Šibeniku. Njegovo je potomstvo, rođeno u braku sa Zadrankom Marijom Vitanović, bilo vrlo brojno. Urbanovi su sinovi (o nekima od njih bit će više riječi u nastavku rada) Julije, Mihovil, Petar Antun i Mihovil Jerolim (rođen 1694. godine; o njemu nemamo dodatnih spoznaja), a kćeri su Laura Tomasina (rođena i umrla 1680. godine), Laura (1683. – 1771., redovnica benediktinskoga samostana sv. Spasa), Magdalena (1685. – 1753., supruga Giacinta Mattiazzija²⁷), Helena Margareta (rođena i preminula 1686. godine), Tereza Katarina (1693. – 1698.), Antonija Perina Helena (rođena 1690. godine, redovnica u Padovi) i Antonija (1700. – 1701.).²⁸

Urbanova supruga Marija Vitanović bilježi se tijekom prvih dvadesetak godina XVIII. stoljeća u više dokumenata vezanih za obiteljske posjede na zadarskom i šibenskom području. U nekoliko je spisa riječ o prijedorima sa Sebastijanom Mattiazzijem, sinom Magdalene Fenzi i Giacinta Mattiazzija, a u svezi nasljeđivanja obiteljske imovine.²⁹ U dokumentu iz veljače 1712. godine *contessa* Marija Fenzi žali se zadarskoj upravi na Antuna Meštrovića iz Bokanjca, zakupnika mlina koji je u njezinu vlasništvu (Meštrovićev dug za najam iznosi 134,14 lira), a u travnju iste godine pokušava utjerati dug za najam maslinika koji u Salima na Dugome otoku obrađuje svećenik Filip Gršković (*Garscovich*) kao i dug stanovnika Salija Marka Lorinija (unajmljene su neke kuće).³⁰ Godine 1715. Marija Fenzi

²⁵ Crkva sv. Lovre podignuta je u XVII. stoljeću za potrebe franjevačkoga reda. U crkvi se od 1648. do 1876. godine nalazila glasovita slika Gospe Visovačke. O samostanu i crkvi sv. Lovre vidi detaljnije: Josip Soldo, „Samostan sv. Lovre u Šibeniku”, *Kačić: Zbornik Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja*, 1 (1967.): 5- 94; Zoraida Demori Staničić, „Kult Gospe Visovačke na slikama”, u: *Visovački zbornik: Zbornik radova simpozija u prigodi 550-te obljetnice franjevačke nazočnosti na Visovcu 1445.-1995.* Split: Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja – Visovac: Franjevački samostan, 1997., 121 - 124.

²⁶ O Urbanovom legatu crkvi sv. Lovre usporedi i: Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 19.- 20; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 118; Stošić, *Galerija uglednih Šibenčana*, 27; Soldo, „Samostan sv. Lovre ”: 44 - 45.

²⁷ Obitelj Mattiazzi također se ubrajala u šibensko plemstvo. Giacinto Mattiazzi oženio je Magdalenu Fenzi 1709. godine i s njom imao sinove Ivana Gašpara, Sebastijana, Kristofora i Antuna (Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 146).

²⁸ Miagostovich, *Conte Urbano Fenzi*, 19. - 20.; Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 118.

²⁹ DAZd, Spisi zadarskih kneževa: Francesco Semitecolo, 1711. – 1713., knj. II., fol. 301-303', 16. VI. 1712.; Isto, knj. III., fol. 398'-399, 10. VI. 1712.

³⁰ DAZd, Spisi zadarskih kneževa: Francesco Semitecolo, 1711. – 1713., knj. III., fol. 367, 26. II. 1712.; Isto, knj. III., fol. 377', 15. IV. 1712.; Isto, knj. III., fol. 378, 16. IV. 1712. Iz 1712. godine potječe i tužba koju zajedno potpisuju Marija Fenzi i njezina sestra Margareta de Muneron u svezi kuće u zadarskoj

i njezina sestra Margareta potražuju od seljaka u okolici Zadra (Kožino) i Nina redovitu isplatu najma za uporabu tamošnjih pašnjaka.³¹ U studenome iste godine Marija podnosi tužbu protiv Ivana iz Segeta za neplaćanje najma na uporabu kuće u zadarskoj četvrti sv. Roka (dug iznosi 38 lira i 18 solida), protiv Franje Lovre za najam kuće kraj sv. Dimitrija (iznos duga je nečitak) kao i protiv Battiste iz Mletaka za korištenje kuće kraj crkve sv. Antuna (dug iznosi 15 lira i 12 solida).³² Sljedeće godine Urbanova udovica Marija žali se predstavnicima gradske vlasti u Zadru na Ivana Mardešića iz Žmana na Dugome otoku zbog nepodmirivanja najma za uporabu kuće u Salima da bi 1720. godine tužba bila upravljena protiv težaka Ljube Marina iz Ugljana koji, prema iskazu tužiteljice, niti obrađuje niti plaća najam na zemlju koja mu je dodijeljena u zakup.³³

Najstariji sin Urbana i Marije Fenzi bio je Julije (1678. – 1715.). Sljedeći karijeru oca i djeda, i Julije je životnu profesiju pronašao u mletačkoj vojnoj službi. Njegovo se napredovanje u vojnoj hijerarhiji dobro može pratiti na osnovi spisa generalnih providura Dalmacije u sklopu kojih su sadržane dukale dužda i mletačke središnjice. Prva takva dukala potječe iz 1703. godine (8. studenoga), a objavio ju je mletački dužd Alvise Mocenigo.³⁴ Izrijekom se ističu Julijeve zasluge za Privredru Republiku te se najavljuje skoro uspostavljanje jedne pukovnije *di Capelletti a Cavallo di nazione oltramarina, Croata et Albanese* kojom bi – u činu pukovnika – zapovijedao Julije Fenzi. Pukovnija bi djelovala na području Dalmacije i mletačke terraferme. Brojila bi pet stotina vojnika raspoređenih u deset četa (*compagnie*) s po pedeset ljudi, a njima bi zapovijedali (uz četvu kojom rukovodi sam pukovnik) po jedan potpukovnik (*tenente colonnello*) i nadnarednik (*sargente maggiore*)³⁵ te sedam kapetana.³⁶ Vojne zasluge Julija Fenzija, ali i njegova oca Urbana i djeda Julija, naglašavaju se i u odredbi koju potpisuje generalni providur Dalmacije Marin Zane u travnju 1704. godine. Julijevo vojničko umijeće posebno je došlo do izražaja u nekim okršajima s Osmanlijama na području rijeke Cetine, a bilježi se i njegovo djelovanje u sjevernoj Italiji. Naposljetku, ovom se prigodom Julije potvrđuje za kapetana čete uz plaću koja je odgovarajuća tomu činu.³⁷ Unapre-

---

četvrti sv. Ivana u kojoj – bez da plaća ikakav najam – obitava varošanin *Giago Cliflov* (Isto, knj. III., fol. 407-407', 27. VI. 1712.).

³¹ DAZd, Spisi zadarskih kneževa: Giovanni Pasqualigo, 1715. – 1717., knj. I., fol. 58-58', 24. VII. 1715.

³² DAZd, Spisi zadarskih kneževa: Giovanni Pasqualigo, 1715. – 1717., knj. I., fol. 132'-133, 19. XI. 1715.

³³ DAZd, Spisi zadarskih kneževa: Giovanni Pasqualigo, 1715. – 1717., knj. I., fol. 339-339'; 28. XI. 1716.; Isto, Andrea Pasqualigo, 1719. – 1721., knj. I., fol. 229, 30. VI. 1720.

³⁴ Dukala je pohranjena u: DAZd, Spisi generalnih providura: Marin Zane, 1702. – 1705., knj. II., kut. 68., fol. 73, Split, 1. XII. 1703.

³⁵ U XVIII. stoljeću čin *sargente maggiore* više bi odgovarao današnjem bojniku.

³⁶ U dokumentu se izrijekom spominju i plaće zapovjednika četa: pukovnik dobiva šezdeset dukata mjesečno, potpukovnik četrdeset, nadnarednik trideset, a kapetani po 25 dukata. Plaća običnih vojnika iznosila je deset dukata mjesečno.

³⁷ DAZd, Spisi generalnih providura: Marin Zane, 1702. – 1705., knj. II., kut. 68., fol. 125, Split, 23. IV. 1704.

đenje Julija Fenzija u čin pukovnika napokon se službeno zbilo (potvrda dukale dužda Alvisea Moceniga iz 1703. godine) početkom srpnja 1704. godine. Julije se imenuje pukovnikom *delle compagnie* u *Reggimento di Cavalleria Oltramarina, Croata e Albanese* uz plaću od šezdeset dukata mjesečno.³⁸

Poznata nam je oporuka Julija Fenzija napisana 1715. godine u Šibeniku.³⁹ Riječ je o sažetome spisu u kojemu ne nalazimo mnogo uporabljivih podataka, ali nam je vrlo važna jer se u jednome od navoda potvrđuje izvršavanje očeva legata o gradnji obiteljske grobnice u crkvi sv. Lovre u Šibeniku. U tu je svrhu Julije tamošnjemu fratru Dragoli uručio šesnaest cekina. Kako Julije nije bio oženjen i nije imao potomaka, izvršitelji njegove posljednje volje bili su brat Mihovil i majka Marija, koja je ujedno imenovana i glavnom nasljednicom oporučiteljevih preostalih dobara. Natpis na grobnici obitelji Fenzi u šibenskoj franjevačkoj crkvi glasi:

DOM.
CO. URBANUS FENCI
SUAE IN ARA IMMORTALITATI
HAC FILII
SUAE SUORUMQUE MORTALITATI
CONSULUERUNT IN URNA
ANNO DNI MDCCXV.⁴⁰

Drugi sin Urbana Fenzija i Marije Vitanović bio je Mihovil (rođen 1694. godine). Kao i brat mu Julije, i Mihovil je već od rane mladosti uključen u vojnu službu. Tijekom dvadesetih godina XVIII. stoljeća djeluje (u činu kapetana) u Mlecima

³⁸ DAZd, Spisi generalnih providura: Marin Zane, 1702. – 1705., knj. II., kut. 68., fol. 135, Split, 1. VII. 1704. Podaci o pukovnji kojoj je zapovijedao Julije Fenzi djelomično su sačuvani u ASV, Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli, b. 590. Fanti Oltramarini: Reggimente Fenzi Giulio, Franich Jure, Fugher Antonio Ernesto. Nažalost, nisu sačuvani popisi četa kojima je izravno zapovijedao Julije Fenzi nego samo popis časnika i vojnika koji su djelovali u četi Antuna Katunarića (*Antonio Cattunari da Nona*). Četa je 1704. godine bila stacionirana u Splitu, a godinu dana poslije u Zadru.

³⁹ DAZd, Spisi šibenskih bilježnika: Juraj Morelli (1701. – 1741.), b. 87/XVI., fol. 151-151'; 23. XII. 1715.

⁴⁰ Natpis, danas tek djelomično sačuvan i čitljiv, prenosi Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 119. Prijevod: Bogu, najboljem i najvećem. Conte Urban Fenzi pobrinuo se za svoju besmrtnu dušu na oltaru, a ovdje su se sinovi pobrinuli za smrtne ostatke njega i njegovih u žari. Godine Gospodnje 1715. (prevela: Tamar Tvrtković). Mramorni oltar posvećen sv. Petru Alkantarskomu podignut je u sredini, na južnoj strani crkve. Na vrhu oltara i danas je razvidan grb obitelji Fenzi. Kako prenosi Soldo – na osnovi podataka iz knjiga samostana sv. Lovre – oltarne stube bile su drvene. Ispred oltara franjevci su izradili posebnu klupu za Mariju Fenzi i članove njezine obitelji (*un banco da ingenochiarsi et l'altro da sedere ad uso e di capacità di tre persone*). U XIX. stoljeću slika sv. Petra Alkantarskoga je uklonjena, a niša je zatvorena mramornom pločom. Danas je u niši slika s prikazom Gospe s Djetetom (kasno XIX. stoljeće ili početak XX. stoljeća). Na legat Urbana Fenzija podsjeća natpis (prilično oštećen) na crnoj ploči: PIISIMIS VIRIS ET EGREGIIS COMITIBVS ... .. / NON VRBANO FENZI ALTARIVM DIVI ... .. / PETRI DE ALCANTARA CONDITORIBVS ... .. / QUIESCANT SERAPHICA GRATITVDO CO... .. / DEPOSCIT. Usporedi: Soldo, „Samostan sv. Lovre“: 45. Brojne korisne podatke (kao i dio ustupljenoga fotografskog materijala) o oltaru i grobnici obitelji Fenzi dugujem dr. sc. Radoslavu Tomiću te mu ovom prigodom zahvaljujem na ljubaznosti.

odakle je 1728. godine premješten na Krf. Iz nama nepoznatih razloga uskoro je dezertirao iz vojske te se u idućim godinama bilježi u Beču i Rusiji. Prema Federicu Antoniju Galvaniju umro je (nepoznato koje godine) od kuge u crnomorskoj luci Odesa.⁴¹

Rod Fenzijevih nastavio je Urbanov sin Petar Antun (1702. – 1743.), jedini muški član obitelji koji je stupio u brak i imao potomstvo. Njegova je supruga (vjenčani su 1733. godine) zadarska plemkinja Palma Detrico s kojom je imao sinove Urbana (rođen 1733., daljnja sudbina nepoznata), Alvisea (1735. – 1772.), Franju Mariju (1738. – 1829.) i Julija (1739. – 1764.) te kćeri Mariju (rođena 1739., supruga plemića Josipa Vinka Ivellija)⁴² i Danijelu (rođena 1741., supruga plemića Vicka Dominisa).⁴³

O životu i djelovanju Petra Antuna nemamo mnogo konkretnih sačuvanih podataka te nam je jedan od potpunijih i sigurnijih izvora njegov oporučni spis napisan u obiteljskoj kući Fenzijevih u šibenskoj četvrti sv. Trojstva 1741. godine.⁴⁴ Početni dio oporuke odnosi se na najbliže članove obitelji. Oni su (supruga Palma i rođak Franjo Divnić pokojnoga Nikole) ujedno imenovani izvršiteljima Petrovih oporučnih legata. Dio imetka Petar Antun Fenzi namjenjuje svojim sestrama – *contessi* Magdalenii (tada udovici Giacinta Mattiazzi) kojoj dariva pedeset dukata, a sestre Lauri (tada predstojnici samostana sv. Spasa) ostavlja dvadeset dukata *accìò preghi il Signor Dio per la di lui anima*. Supruzi Palmi namijenjeno je tisuću dukata, dočim znatne tri tisuće dukata poklanja kao miraz kćeri Mariji. Sinovima Alviseu, Juliju i Franji oporučno ostavlja svu svoju imovinu koju posjeduje u Šibeniku i Zadru.⁴⁵ Kada je riječ o odredbama koje se odnose na sahranu, Petar Antun – kao i njegovi prethodnici – za mjesto svojega posljednjeg počivališta odabire obiteljsku grobnicu u crkvi sv. Lovre. U istoj će se crkvi (*al suo altar privilegiato*) nakon njegove smrti slaviti pet stotina tihih (malih) misa, dočim će se drugih pet stotina misa održati u šibenskoj katedrali *all'altar privilegiato del Santissimo Crocifisso*. Oporučitelj se prisjeća i legata pokojne majke Marije koja je u svojem iskazu posljednje volje odredila služenje dvije tisuće misa. Kako taj legat nije ispunjen, Petar Antun sada određuje da se mise slave u šibenskim crkvama sv. Dominika, sv. Frane i sv. Lovre. Naposljetku, u završnome dijelu neve-

⁴¹ Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 119.

⁴² Josip Vinko Ivellio (1739. – 1783.) odvjetak je ugledne splitsko-bračke plemićke obitelji. Znan je kao gospodarski pisac i jedan od utemeljitelja *Società economica di Spalato* 1767. godine (HBL, sv. VI., Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005., 187 - 188, tekst: Jasna Šikić). Zanimljivo je spomenuti da je Marija Fenzi Ivellio nakon suprugove smrti djelovala kao uspješna broderska poduzetnica, vlasnica i suvlasnica više trgovačkih brodova s matičnom lukom u Pučišćima na Braču (HBL, sv. VI., Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005., 186, tekst: Mario-Nepo Kuzmanić i T. Radauš).

⁴³ Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 119.

⁴⁴ DAZd, Spisi šibenskih bilježnika: Juraj Morelli (1701. – 1741.), b. 87/XVIII., 31. III. 1741.

⁴⁵ Prema Sabalichu, uz Petra Antuna Fenzija i Palmu Detrico veže se *Edifizio Fenzi* u Zadru (tadašnji civico n. 377-379). Usporedi: Sabalich, *Guida archeologica*, 427 - 429.

likoga oporučnog spisa Petar Antun Fenzi imenuje glavne nasljednike preostale imovine. To su njegovi sinovi Alvise, Julije i Franjo te supruga Palma Detrico.

Petar Antun Fenzi u dokumentima se bilježi s oba svoja imena te bez vojničke titule. Međutim, iz 1717. – 1718. godine posjedujemo popise zapovjednika četa u regimenti hrvatske konjice koju je predvodio već spomenuti pukovnik Nikola Divnić, „priženjen” u obitelj Fenzi. Riječ je o deset četa od kojih je jedna bila povjerena kapetanu i *conteu* Antunu Fenziju. Petar Antun Fenzi imao je tada petnaest odnosno šesnaest godina i zasigurno nije mogao vršiti aktivnu vojnu službu u činu kapetana. Ipak, uzevši u obzir brojne zasluge njegova djeda Julija, oca Urbana i brata Julija, nije nemoguće da je Petar Antun – makar tada još malodoban – imenovan kapetanom u pričuvi. Nadalje, u prilog tome kazuje i činjenica da je tu počast dobio u pukovnici kojom je zapovijedao Nikola Divnić – tetak mladoga Petra Antuna Fenzija.⁴⁶ *Compagnia Capitan Antonio Fenzi* (bez obzira je li riječ o Petru Antunu ili nekome drugom, nama zapravo nepoznatome članu obitelji Fenzi odnosno odvjetku obitelji koji nije bio najuže povezan sa šibenskim ogrankom) zabilježena je u više navrata tijekom 1717. i 1718. godine, a bila je stacionirana na Ugljanu (24. travnja 1717.), u Zadru (1. ožujka 1718.) i u Splitu (5. svibnja 1718.).⁴⁷ Čete su, ovisno o godinama, brojale od četrdeset do pedeset vojnika i časnika, a njihovo je zavičajno podrijetlo zahvaćalo šire područje istočnoga Jadrana (spominju se časnici i vojnici iz Zadra, Šibenika, Trogira, Splita, s neretvanskog područja, iz Knina, Vrlike, Poljica, Drniša, Klisa i Sinja te iz manjih mjesta poput Banja na otoku Pašmanu, Mandaline kraj Šibenika, Kosova kraj Knina, Kruševa kraj Obrovca i druga), Hercegovinu (Popovo), hrvatske krajeve koji se nisu nalazili pod mletačkom upravom (Karlovac i Senj), ali i Ugarsku i Italiju.

Petar Antun Fenzi možda je – to je moguće samo pretpostaviti – uistinu započeo odnosno namjeravao, poput najbližih članova svoje obitelji, započeti vojnu karijeru. Međutim, sigurno je da ona nije nastavljena te se u svim drugim spisima (pa tako i u oporuci) bilježi isključivo kao civilna osoba, bez vojničkoga čina koji bi zasigurno bio zabilježen.

Raspoložemo i s nekoliko podataka o Petrovoj supruzi, zadarskoj plemkinji Palmi Detrico. Na osnovi već spomenutoga kazala o dodjeli zemljišnih posjeda na novooslobođenim područjima u Dalmaciji koncem XVII. i u XVIII. stoljeću saznajemo da je Palma Detrico Fenzi u vrijeme djelovanja generalnoga providura Dalmacije Girolama Querinija (1741. – 1743.) stekla zemljište u okolici Drniša,

⁴⁶ O povezanosti članova obitelji Fenzi s Nikolom Divnićem posvjedočuje i podatak iz popisa čete kojom je zapovijedao sam Nikola. U njoj se, u razdoblju od 1718. do 1729. godine, nalazio – u svojstvu običnoga vojnika – Gaetano Fenzi o kojemu također nemamo dodatnih spoznaja. Usporedi: ASV, Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli, b. 808. Cavalleria Croati: Reggimento Difnico Nicolò (1717. – 1727.); Isto, b. 809. (1728. – 1733.).

⁴⁷ ASV, Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli, b. 808. Cavalleria Croati: Reggimento Difnico Nicolò (1717. – 1727.).

područja u kojemu su Fenzijeви već otprije imali od države dodijeljena imanja.⁴⁸ Palma se, kao udovica Petra Antuna, bilježi i u nekoliko dokumenata pohranjenih u fondu Spisi zadarskih kneževa. U oba primjera riječ je o novčanom poslovanju sa zadarskim građaninom Markom Lorinijem, dočim je u jednome od dokumenata predmet Palmina obraćanja zadarskoj upravi dug koji prema njoj imaju nasljednici pokojnoga kapetana Anzola Piasevolija (iznosi 182,8 lire).⁴⁹

Državni službenici, političari, posjednici i jedan istaknuti crkveni dostojanstvenik (sredina XVIII. stoljeća – sredina XIX. stoljeća)

Najpoznatiji potomak Petra Antuna Fenzija zasigurno je njegov sin Franjo Marija, visoki crkveni dostojanstvenik o kojemu će nešto kasnije biti više riječi. Drugi Petrovi sinovi (Urban, Alvisi i Julije) u izvorima se često bilježe skupno (kao *fratelli Fenzi*). Braća Fenzi naslijedila su očevo i majčino pravo na investituru zemljišnih posjeda na drniškome području. U katastrima Dalmacije za područje Drniša (XVIII. stoljeće) bilježi se da su *conti Alvisi Fenzi e fratelli da Sebenico* raspolagali sa znatnih 54 kampa zemljišta smještenoga na području Drniša i sela Badanj.⁵⁰

U drugoj polovici XVIII. stoljeća Fenzijeви, ponajviše temeljem zasluga svojih predaka, postupno ulaze u gradska vijeća drugih dalmatinskih komuna. Godine 1756. braća Fenzi, sinovi Petra Antuna, uvršteni su u zadarsko plemstvo,⁵¹ a 1775. godine članovi obitelji Fenzi postaju punopravnim članovima ninskoga plemićkog vijeća.⁵² Posjedi braće Fenzi na zadarskom i ninskom području bilježe se u spisima iz šezdesetih i sedamdesetih godina XVIII. stoljeća. Tako, primjerice, 1761. godine *Signori fratelli Fenzi* podnose generalnome providuru Dalmacije tužbu protiv seljaka s ninskoga područja koji su bespravno sjekli njihovu šumu na području sela Žerava, a slična se tužba, ovoga puta upućena zadarskomu knezu, ponavlja i 1772. godine.⁵³

Najviši crkveni dostojanstvenik iz roda Fenzi bio je Franjo Marija. Rođen u Zadru 24. ožujka 1738. godine⁵⁴ Franjo Marija opredijelio se za duhovno zvanje te sveće-

⁴⁸ DAZd, *Indice dell'Investite de' Fondi pubblici fatte dalli Provveditori Generali ex Veneti in Dalmazia ed Albania*, knj. I., fol. 249.

⁴⁹ DAZd, Spisi zadarskih kneževa: Zorzi Bembo, 1744. – 1746., knj. I., fol. 13'; 2. VIII. 1744.; Isto: Lodovico Morosini, 1754. – 1756., knj. I., fol. 207, 1. X. 1755.

⁵⁰ DAZd, Katastri Dalmacije XVII. i XVIII. stoljeća, sv. 21. (Knin – Drniš).

⁵¹ Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 120.

⁵² Novak-Sambrailo, „Političko-upravni položaj Nina u doba Mletačke Republike”, 185; Kolumbić, „Ninsko plemstvo u XVII. i XVIII. stoljeću”, 430.

⁵³ DAZd, Spisi generalnih providura: Francesco Diedo, 1760. – 1762., knj. IV., kut. 153., fol. 327-328, 4. IV. 1761. i 11. IV. 1761.; Spisi zadarskih kneževa: Michele Minotto, 1770. – 1772., knj. III., fol. 608'-609, 6. V. 1772.

⁵⁴ Podatak o tome zabilježen je u Matičnoj knjizi krštenih Župe sv. Stošije u Zadru (knj. XVII.), pohranjene u zadarskomu Nadbiskupskom arhivu. Krštenje je dana 7. svibnja iste godine obavio zadarski kanonik Luka Cvitnić, a sin Petra Antuna i Palme Detrico dobio je ime Franjo Marija Benedikt. Kum pri tome svečanom činu bio je potpukovnik Petar Pellegrini. Podatak iz zadarske Matične knjige krštenih ustupila mi je prof. Marina Butorac na čemu joj ovom prilikom zahvaljujem.

ničke zavjete polaže 1762. godine. U sljedećim godinama studira u Padovi gdje je 1771. godine stekao naslov doktora obaju prava.⁵⁵ Po povratku iz Padove Franjo Marija djeluje kao sinodalni egzaminator Šibenske biskupije da bi 20. rujna 1779. godine bio izabran za krfskoga nadbiskupa na mjesto Andree Benedetta Gaussonija. Svečano ustoličenje na tu prestižnu crkvenu dužnost zbilo se dan poslije, a u nadbiskupsku čast uveo ga je kardinal Carlo Rezzonico. Dužnost krfskoga nadbiskupa obnašao je do 1816. godine kada je (23. rujna) imenovan titularnim jeruzalemskim patrijarhom. Navedenu je počast obnašao do smrti (Rim, 9. siječnja 1829. godine).⁵⁶ Sahranjen je u rimskoj crkvi S. Marco gdje se (u sredini glavne crkvene lađe) nalazi nadgrobni natpis uklesan u njegovu čast:

A. [Kristov monogram] Ω
 HEIC COMPOSITVS EST IN PACE
 FRANC. M. COMES FENZI IADREN.
 CORCIRAE PRIDEM ARCHIEPISCOPVS
 DEIN. S. HIEROSOLIM ECCL. PATRIARCHA
 QVI
 RELIGIONE PRVDENTIA COMITATE EXPERIENTIA
 OB MVLTATA PER ORBEM ITINERA DEMIRATVS
 VITAE COMPOS ANNO AETATIS SVAE XCI
 IN QVO DECESSIT
 SEPVLCHEVRVM SIBI PRAESTITVIT
 ET CORONATOS C. RELIQVIT
 PRO ANNVA SACRA EXPIATIONE
 OBIIT V. IDVS IANVAR MDCCCXXIX
 HAVE SENEX DVLCISSIME
 ET VOS QVI LEGITIS
 APVD DEVM ORATE.
 VIR COMES PETRVS ANTONIVS FENZI NEPOS ET HAERES
 I. C. MARTINETTI ADVOC. CAVSS. S. P. A.
 SVPREMI ELOGII INTERPRES ET ARBITER

⁵⁵ U knjigama Sveučilišta u Padovi zabilježen je kao *Fenzi de Cervitibus Francesco f. Pier Antonio nob. et sacerdote di Sebenico et nob. Iadrensis*. Vidi: Michele Pietro Ghezzi, „I Dalmati all’Università di Padova dagli atti dei gradi accademici 1601-1800”, *Atti e memorie della Società Dalmata di storia patria* (Venezia) 21 (1992): 123.

⁵⁶ p. Remigius Ritzler – p. Pirminus Sefrin, *Hierarchia catholica medii et recentioris aevi*, vol. VI. Patavii: Il Messaggero di S. Antonio, 1958., 182.; Isti, nav. dj., vol. VII. Patavii: Il Messaggero di S. Antonio, 1968., 214.

PATRVO ET AMICO INCOMPARABILI
CVM LACRIMIS

M. P.⁵⁷

Lozu obitelji Fenzi nastavio je Alvisse. Oženio je *contessu* Lauru Minucci iz venet-skoga mjesta Pordenone te s njom imao kćeri Palmu (rođena 1773. godine, supru-ga *contea* Antuna Radoša Michielija Vitturija)⁵⁸ i Elizabetu (rođena 1778. godine, supruga šibenskoga plemića Fausta Draganića)⁵⁹ te sinove Filipa (rođen 1781.) i Petra Antuna (rođen u Feltreu 1774. godine). Obiteljsko rodoslovlje nastavlja se s potonje spomenutim Petrom Antunom (1774. – 1864.) koji se (nakon školovanja u Fermu) vraća u Dalmaciju te ženi zadarskom plemkinjom talijanskoga podri-jetla Izabelom Parma s kojom je imao brojno potomstvo. Njihove su kćeri Marija Antonija (1814. – 1817.), Laura (supruga Enrica Germanija), Julija Marija (1818. – 1820.), Ivana Marija (supruga Ivana Krstitelja Ferruzzija te potom Josipa Beba-na) i Marija (rođena 1820. godine), a sinovi Luigi (oženio Izabelu Radnić), Franjo Lovro (1812. – 1817.) i Franjo (oženio Vicku Skorić).⁶⁰

Koncem XVIII. i u prvoj polovici XIX. stoljeća obitelj Fenzi ubraja se među imuć-nije dalmatinske obitelji, a njihovi zemljišni posjedi nalaze se na području od Za-dra do Drniša. Njihovi zadarski posjedi (definirani u izvorima kao posjedi braće Fenzi) u više su navrata zabilježeni u spisima zadarskih kneževa. Tako 1787. godi-ne *conte* Petar *de Vergada*, zastupnik (prokurator) *conti e fratelli Fenzi*, intervenira kod zadarskoga kneza radi neprimjerenoga ponašanja seljaka iz Kožina koji poku-šavaju uzurpirati posjede obitelji Fenzi.⁶¹ Godine 1788. bilježi se, također u Zadru, kuća braće Fenzi smještena *in Carriera*, ulici koja se nastavlja na *Calle largu* i vodi do Trga sv. Šimuna. Koristi ju Girolamo Santi koji je Fenzijevima za devet godina najma dužan 217 lira.⁶² Na austrijskome katastru, načinjenome za Dalmaciju 1828. godine, na području grada Drniša više je čestica upisanih na ime članova obite-lji Fenzi (izrijekom se najčešće bilježi Antun Fenzi).⁶³ Upravo će činjenica da su

⁵⁷ Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 120. Prijevod: Na ovom mjestu počiva u miru / Franjo M. conte Fenzi, Zadrarin / krfski prije nadbiskup / potom svete jeruzalemske crkve patrijarh / koji / je zbog pobožnosti, razboritosti, uljudnosti, iskustva / po svim krajevima svijeta bio poštovan, / zdrava života u 91. godini starosti / u kojoj je umro / sebi je prije odredio grob / te ostavio sto kruna / godišnje za oproštenje grijeha. / Umro je 5. dana prije januarskih ida 1829. / Zdravo starče najsladi / a vi koji čitate / pred Bogom molite. / [Plemeniti] muž conte Petar Antun Fenzi, nećak i baštinik, / I. C. Martinettija advokata kauza sv. apostolske palače / tumač i arbitar najviše pohvale / stricu i neusporedivom prijatelju / u suzama / vlastoručno [podiže] (prijevod: Damir Karbić).

⁵⁸ Mladen Andreis, *Trogirsko plemstvo do kraja prve austrijske uprave u Dalmaciji (1805.)*. Trogir: Muzej grada Trogira, 2006., 238.

⁵⁹ O Faustu Draganiću vidi sažeto u: HBL, sv. III. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993., 541 (tekst: L. Čoralić i T. Radauš).

⁶⁰ Galvani, *Il Re d'armi di Sebenico*, 121.

⁶¹ DAZd, Spisi zadarskih kneževa: Girolamo Soranzo, 1786. – 1788., knj. I., fol. 419, 15. XII. 1787.

⁶² DAZd, Spisi zadarskih kneževa: Girolamo Soranzo, 1786. – 1788., knj. I., fol. 442'-443, 14. II. 1788.

⁶³ DAZd, Austrijski katastri Dalmacije, sv. 345. (Drniš), table 5 i 8.

Fenzijevi u Drnišu i okolici raspolagali znatnim nekretninama doprinijeti da se i danas jedan tamošnji gradski predio zove Fenčevina.

Prema autonomastvu i talijanstvu – posljednji potomci obitelji Fenzi

Petar Antun, sin Alvisea Fenzija, ubrajao se u razdoblju od tridesetih do šezdesetih godina XIX. stoljeća među najutjecajnije i najimućnije Šibenčane. Njegovo političko usmjerenje bilo je, kao što je to tada bio slučaj i s cijelim nizom odvjeta-ka drugih dalmatinskih plemićkih i građanskih obitelji,⁶⁴ izrazito autonomasško te je – u vrijeme dominacije autonomasa u Šibeniku – u više navrata obnašao čelno mjesto u gradskoj upravi (gradonačelnik Šibenika 1831. – 1833., 1837. – 1841. i 1848. godine). Poznat je njegov interes za proučavanje šibenske i dalmatinske arheološke i povijesne baštine. Proučavao je životopise istaknutih Dalmatinaca (Markantun Dominis, Antun Vrančić, Dinko Zavorović, Ivan Kreljanović Albiononi i drugi), a obavljao je i manja samostalna arheološka istraživanja na lokalitetima kraj Šibenika i Skradina. Svoje radove objavljivao je u tadašnjim autonomasškim glasilima (*Gazzetta di Zara, La Dalmazia*), a neke je tekstove nakon njegove smrti objavio Vincenzo Miagostovich u svome godišnjaku *Il Nuovo cronista di Sebenico*.⁶⁵

U drugoj polovici XIX. stoljeća loza Fenzijevih nastavlja se potomstvom koje je imao Franjo Fenzi u braku s Vickom Skorić. Njihova su djeca (za koje prema Miagostovichev u rodoslovlju nemamo upisane godine rođenja) kćeri Antonijeta, Izabela, Laura, Teodolinda i Ester, dočim su sinovi Luigi (rano preminuo) i Emanuel (1861. – 1906.) kao posljednji muški odvjetak roda Fenzi. Rođen u Drnišu Emanuel je također bio aktivan u političkome životu Šibenika kao jedan od najgorljivijih autonomasa. Pristaša je njihova najradikalnijega krila koje otvoreno zastupa talijanske pretenzije spram istočnojadranske obale, a u cilju slabljenja hrvatskih političkih snaga zauzima se i za suradnju sa Srpskom strankom (posebno je izražena njegova politička aktivnost u pravoslavnim selima šibenskoga zaleđa). U političkom i društvenom životu grada obnašao je vrlo zapažene položaje: predsjednik je autonomasške čitaonice (1895.), predsjednik radničkoga društva *Concordia e Lavoro* (1892. – 1895.), član odbora u društvu *Teatro Mazzoleni* (1894. – 1895.), predsjednik gradskoga glazbenog društva (1892.) te predstavnik

⁶⁴ U XIX. stoljeću brojni dalmatinski plemići i građani, posebice oni školovani na talijanskim sveučilištima, postupno pristaju uz talijansku nacionalnu ideologiju te u svojoj sredini postaju nositelji autonomastva. Primjerice, u Šibeniku su to (uz obitelj Fenzi) i odvjerci drevne plemićke obitelji Divnić (Difnico), a u Zadru odnosno Trogiru članovi obitelji Fanfogna-Garagnin. Za potonje usporedi: Fani Celio Cega, *Svakidašnji život grada Trogira od sredine 18. do sredine 19. stoljeća*. Split: Književni krug, 2005., 42.

⁶⁵ O Petru Antunu podrobnije vidi: Stošić, *Galerija uglednih Šibenčana*, 27.; Grubišić, *Šibenik kroz stoljeća*, 136. - 138.; Stjepan Antoljak, *Hrvatska historiografija do 1918.*, sv. I. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1992., 414., 416.; HBL, sv. IV., Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1998., 164 (tekst: L. Čoralić); Livaković, *Poznati Šibenčani*, 161 - 162.

Drniša u Trgovačko-obrtničkoj komori u Zadru (1897.). Bavio se gospodarskim temama i objavio nekoliko rasprava u talijanaškim glasilima *La Rivista dalmatica* (1900.) i *Il Dalmata* (1904.). Posmrtni ostaci posljednjega člana obitelji Fenzi sahranjeni su u obiteljskoj grobnici u Drnišu.⁶⁶

Zaključak

Obitelj Fenzi bila je prisutna u svekolikim sastavnicama političkoga, vojnog, društvenog i crkvenog života Šibenika i Dalmacije u neprekinutome kontinuitetu od četrdesetih godina XVII. stoljeća do početka XX. stoljeća. Prvi zapaženiji odvjetci ove obitelji talijanskoga podrijetla (Julije I., Urban i Julije II.) imali su važno mjesto u vojnim događanjima na širokome potezu mletačko-osmanske bojišnice od Dalmacije do Levanta, a visoke vojne činove (pukovnika) stekli su zapovijedajući elitnim postrojbama oltramarina i hrvatske konjice. Iako matičnim podrijetlom Talijani, Fenzijevi su novu sredinu svoga obitavanja vrlo brzo prihvatili kao svoju novu domovinu u kojoj su zasnovali obitelj i stjecali znatne zemljišne posjede od Zadra do Promine. U mirnodopskim vremenima isticali su se u društvenom i javnom životu sredine u kojoj su djelovali (ponajprije u Šibeniku), a na prijelazu iz XVIII. u XIX. stoljeće iznjedrili su i jednoga od najzapaženijih tadašnjih crkvenih dostojanstvenika iz Dalmacije – krfskoga nadbiskupa i naslovnoga jeruzalemskog patrijarha Franju Mariju Fenzija. Novo doba (XIX. stoljeće) za obitelj Fenzi značilo je, kao i za velik broj drugih dalmatinskih građanskih i patricijskih obitelji oslonjenih na talijansku uljudbu, definitivnan raskid s hrvatstvom i trajno priklanjanje talijanaštvu i autonomaštvu. Njihov posljednji muški potomak Emanuel (umro 1906.), jedan od najradikalnijih šibenskih talijanaša svoga doba, označio je tako i simboličan kraj jedne obiteljske priče započete u doba Kandijškoga rata i okončane u osvit Prvoga svjetskog rata i talijanske okupacije dijela istočnojadranske obale. Unatoč svemu, Fenzijevi su obitelj koja je u povijesti Šibenika i Dalmacije ostavila vrlo upečatljive tragove. Arhivska vrela, obiteljske grobnice u franjevačkoj crkvi sv. Lovre u Šibeniku te na drniškome groblju kao i toponomastički biljezi u Drnišu svjedoče o snazi, utjecaju i nekadašnjoj moći ove obitelji.

Postoji pregršt istarskih, dalmatinskih i bokeljskih obitelji sa sličnom poviješću. Sve one bez ikakve dvojbe zavrjeđuju istraživačku pozornost te je ovaj prilog samo pokušaj da se jedna od njih otrgne od zaborava.

⁶⁶ *Il Nuovo cronista di Sebenico* (Trieste), 1 (1893): 193; Stošić, *Galerija uglednih Šibenčana*, 27.; HBL, sv. IV., Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1998., 164 (tekst: L. Čoralić); Livaković, *Poznati Šibenčani*, 162. Na grobnici (koja više ne pripada obitelji Fenzi) i danas je razvidan lijep kameni kip anđela.

PRILOG 1: Prijepis oporuke Urbana Fenzija (Državni arhiv u Zadru, Spisi šibenskih bilježnika: Juraj Morelli, 1701. – 1741., b. 87/XV, 6. veljače 1704.)

In Christi Nomine Amen. L'anno della sua salutifera Natiuità 1703 More Veneto nell'indizione XI^{ma}, giorno ueramente di mercore, li 6 Febraro.

Fatto in Sebenico nella casa di habitazione dell'infrascritto Signor Codicilattore posta nella Contrada di San Benedetto, alla presenza del Signor Clarissimo Domenico Gliubich honorando essaminadore di Comun, presenti mistro Zuanne Tetta, et Domino Antonio Bortoletti orese da Venetia, habitante in questa Città, testimonii pregati etc.

Doue giacendo in letto in una delle camere del primo apartamento, che corrisponde sopra la strada l'Illustrissimo Signor Conte Urbano Fenzi quondam Signor Gouvernador Giulio nobile di questa Città, et Gouvernador dell'armi della Città di Padua, sano per la Dio gratia di mente, sensi, memoria, loquella, et intelletto, a benche grauamente amalato nel corpo il qual uolendo agiunger, et dichiarir al suo testamento di già fatto, et instituito, scritto di suo proprio carattere, et esiste in mano dell'Illustrissima Signora Contessa Maria sua consorte, che presentamente s'attroua in Padua, qual uuole, et intende susister debba et habbi l'intiera essecutione in tutte le sue parti, hà dichiarito, et ordinato, ut infra etc.

Che dopo la facitura del presente testamento, essendoli nato in Padua Pietro Antonio suo figliolo, in caso non hauesse espresso nello stesso testamento, douer esser heredi suoi, anco i figlioli, che nascessero intende, e uuole che il nominato Pietro Antonio, sia alla condizione degl'altri.

Item uuole, et ordina che sia doppo fondata mansionaria come nel suo testamento erreto anco di marmo l'altare di San Pietro d'Alcantara nella chiesa de Reuerendi Padri Minori Osseruanti in questa Città.

Item per le molte obligationi, che disse professare à Monsignor Canonico Don Agostino Petrassi per rason di legato, lascia al medesimo sua uita durante, il godimento della casa dirimpetto alla Chiesa di San Giovanni, o sia Santissima Trinità, ma però da quanto si è di nuouo fabricato, e questo senz'alcun affitto, o agrauio, e col solo debito di tenerla in aconcio, e colmo.

Item uuole che lo stesso Signor Canonico habbia in segno del suo amore un anello d'oro di ualore di ducati trenta, o pure quello che porta il Signor Conte Giulio figlio di lui Signor Codicilattore, al quale sara dato dal medesimo Signor Canonico l'anello d'oro Signor Conte Urbano, che esiste in mano dello stesso Signor Petrassi.

Item disse che sia dato a liuello afrancabile al Signor Antonio Coristo quondam Signor Marchio sopra beni stabili, con pieggiaria della Signora Domenica di lui madre ducati trecento, come per publico instrumento rogato negl'atti di Domino Antonio Pariggi, nodaro publico di questa Città, li quali dourano esser disposti ad arbitrio della Signora Contessa Maria consorte di lui Signor Codicilattore per la metà andar in auantaggio delli ducati 12, che hà assegnato in uita à donna Laura sua figliola, monaca nel monasterio di San Saluador.

Item ordina, che al Signor Dottor Emanuel Calafati sia dal Signor Conte Giulio figliolo di lui Signor Codicilattore predetto, data una delli migliori simitere fornita d'argento, et un paro delle migliori pistole con fonde in segno d'amore, non già in douuta recognitione de fauori, et assistenze prestate ad esso Signor Conte Urbano, et à tutta la sua Casa.

Item uuole che il Signor Domenico Difnico quondam Signor Domenico sia proueduto d'un cauallo gratis con sella, et altro ocorrente fonde, e pistole, quando però riesca Capitano di questo Contado, et in caso diuerso li sia rimesso il debito di cinquanta ducati d'argento che contrasse già in Italia in tempo era descritto nella Compagnia de Cavalli del predetto Signor Conte Giulio suo figliolo, et in oltre li siano dati per amoreuolezza sei stara di formento le uendemie raccolte, e fatte quanto prima si potrà capitar da Dernis pur sei stara d'orzo, da esserli dati da quelli di sua Casa.

Item racomanda efficacemente alla Signora Contessa Maria sua consorte et al Signor Conte Giulio predetto, Andrea Dragazzo suo figliozzo, che lo hà fedelmente seruito, e che lo serue tuttauia, ordinando ad esso suo figliolo, che nella leua del Reggimento di Caualeria, che a Dio piacendo dourà egli fare, lo proueda del bisogneuole, e lo faccia caporale in una delle compagnie, et in quella del Conte Michiele suo fratello, se potrà, e li dà intiera sodisfatione di quanto auanzasse egli per salario. Et questo disse uoler esser suo codicillo in agiunta del già detto testamento per lui com'oltre disse instituito, uolendo, che tanto resti essequito come pure habbi, et susista nel suo uigore il testamento predetto, et habbia piena esecutione in tutte le sue parti, il che nuouamente riletoli, rattificò, et aprobò, dicendo non uoler in auantaggio agiunger.

Domenico Gliubich
essaminador di Comun

In Christi Nomine Amen. Adi 10 Febraro 1703 More Veneto, Indizione XI^{ma}, giorno di domenica. Fatto in Sebenico nella casa di habitazione dell'infrascritto Signor Codicilattore posta nella Contrada di San Benedetto, alla presenza del Signor Clarissimo Domenico Gliubich honorando essaminadore di Comun, presenti il Signor Domenico Difnico quondam Signor Domenico Nobile di questa Città, et mistro Giacomo Venturelli, testimonii etc.

Doue giacendo in letto in una delle camere del primo appartamento, che corrisponde sopra la strada l'Illustrissimo Signor Conte Gouvernador Urbano Fenzi quondam Signor Gouvernador Giulio nobile da questa Città, sano di mente, sensi, memoria, loquella, et intelletto, a benche grauamente amalato nel corpo, ha uoluto con presente suo nuouo codicillo agiunger al di già per lui fatto li giorni passati per mano di me nodaro infrascritto.

Item iure legati hà ordinato, che l'altar per lui Signor Codicilattore ordinato nella Chiesa de Minori Osseruanti in questa Città con la palla di Santo Pietro d'Alcantara, sia fatto essiger quanto prima sia possibile da suoi heredi, quanto per la mansionaria si risulte alla uolontà di detti suoi heredi, confermando nel resto il già nominato codicillo, et testamento per lui ordinato in tutte le sue parti, il che riletoli, disse non uoler altro agiunger.

Domenico Gliubich
essaminador di Comun

PRILOG 2: Popis časnika i vojnika u četi kapetana Antuna Fenzija (Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione de' pubblici ruoli, b. 808. Cavalleria Croati: Reggimento Difnico Nicolò, Split, 5. svibnja 1718.)

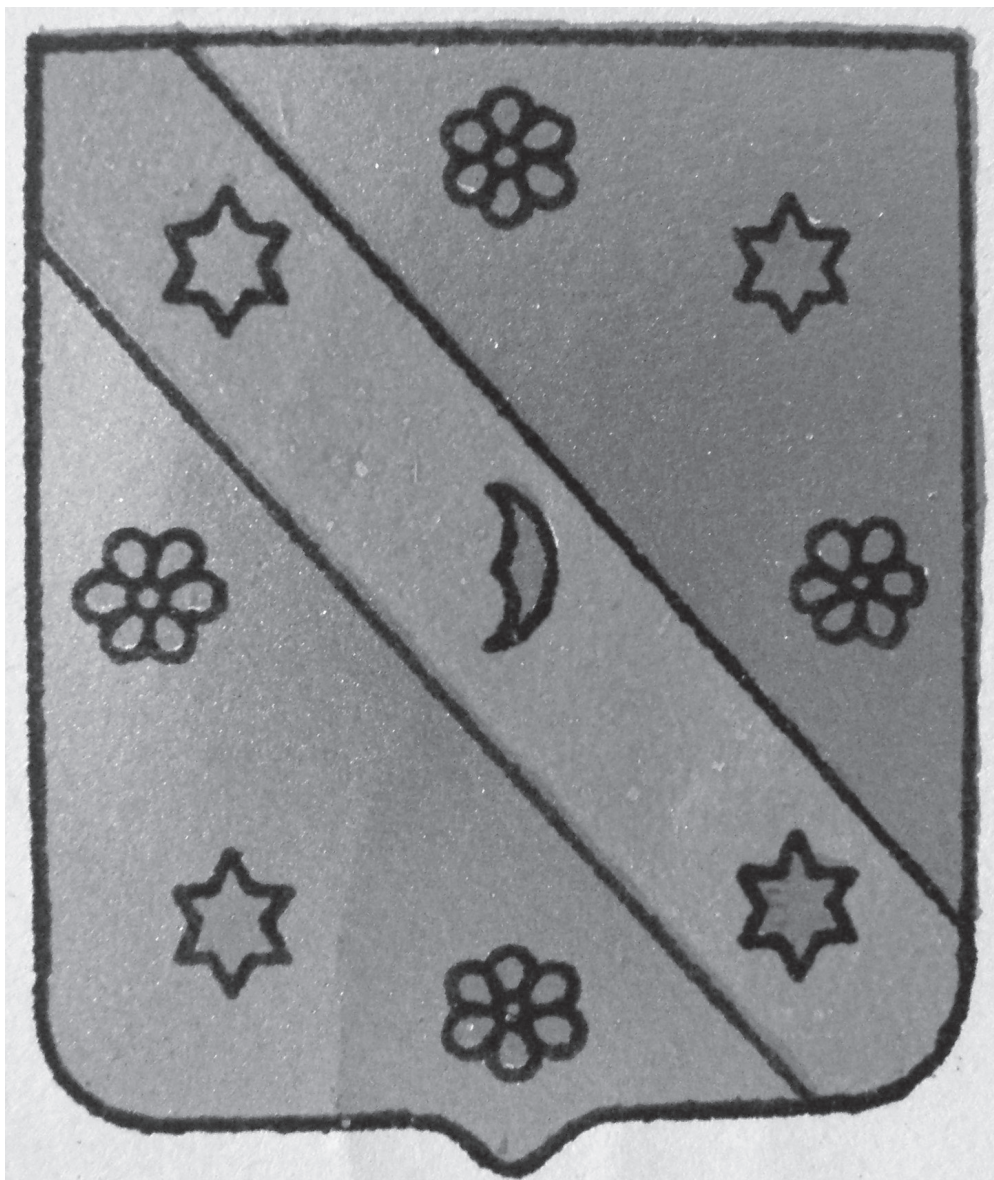
1. Kapetan (*Capitano*): Conte Antonio Fenzi
2. Poručnik (*Tenente*): Andrija Dragazzi – Melkior – Šibenik⁶⁷
3. Konjanički potporučnik (*Cornetta*): Ivan – Giaguzzi – Marko - Zadar
4. Guvernador (*Governadore*): Jerolim Slinerić / Slinešić
5. Pričuvni konjanički potporučnik (*Cornetta riformato*): Antun Jakov Calafati – Emanuel
6. Kaplar: (*Caporale*): Mikloš (Michlaus) Lukašević – Luka – Ugarska
7. Kaplar: Ivan Grgurina – Jure – Trogir
8. Trubač (*Trombetta*): Carlo Bernardinelli
9. Vodnik (*Marescalco*): Francesco Balico – Domenico – Bergamo
10. Sedlar (*Seller*): Jakov Kremonić – Ivan
11. Jurko Glavaš – Vrlika
12. Ghes – Magrapoi – Lorenzo – Ugarska
13. Toma Brigošić – Šimun – Zadar
14. Antun Rigić – Luka – Knin
15. Ivan Sarić – Petar – Cetina
16. Valentin Sinchigna – Petrović – Karlovac
17. Jakov Dragano – Stipan – Dalmacija
18. Antun Grgurina – Ivan – Split
19. Dominik Stagnada – Petar – Zadar

⁶⁷ Ovdje je gotovo sigurno riječ o Andriji Dragazzu, spomenutome u oporuci Urbana Fenzija. Tada je izrijekom rečeno da se Andrija, ukoliko se odluči na vojnički poziv, u činu kaplara uvrsti u jednu od konjaničkih četa Urbanova sina Julija. Kako je Julije preminuo 1715. godine, njegove je čete vjerojatno naslijedio, barem nominalno, brat Petar Antun. Usporedi i bilješku 24.

20. Luka Nikolić – Stojan – Popovo
21. Juraj Braić / Poraić– Stjepan – Zadar
22. Pelegrin Faragoto / Donegaticchi – Antun / Andrija – Zadar
23. Mihovil Perat – Jure
24. Glasnik / Kurir (*Forier*): Antun Pasador – Petar
25. Ivan Vuković / Torić – Mate – Mandalina
26. Jakov Sarić – Petar – Poljica
27. Matija Kurtović – Franjo
28. Juraj Grgurina – Ivan
29. Nikola Grbešić – Ivan
30. Marko Lončarević – Milan
31. Ilija Marković – Marko – Klis
32. Ivan Božinović – Mihovil
33. Nikola Blažević - Ilija
34. Ivan Tešević – Petar – Neretva
35. Petar Vušković – Mihovil - Sinj
36. Kamilo Fenzi – Jakov⁶⁸
37. Jerolim Dragazzi – Marko
38. Antun Čaparinović – Bartol
39. Mate Berović – Bare
40. Matija Juravić – Nikola

---

⁶⁸ Nije nam poznato kojemu ogranku obitelji Fenzi pripada spomenuti vojnik Kamilo.

PRILOG 3: Grb obitelji Fenzi (foto: Laura Dominis)

PRILOG 4: Katastarski upisi čestica obitelji Fenzi u Drnišu (DAZd, Austrijski katastri Dalmacije, sv. 345., Drniš) (foto: Laura Dominis)

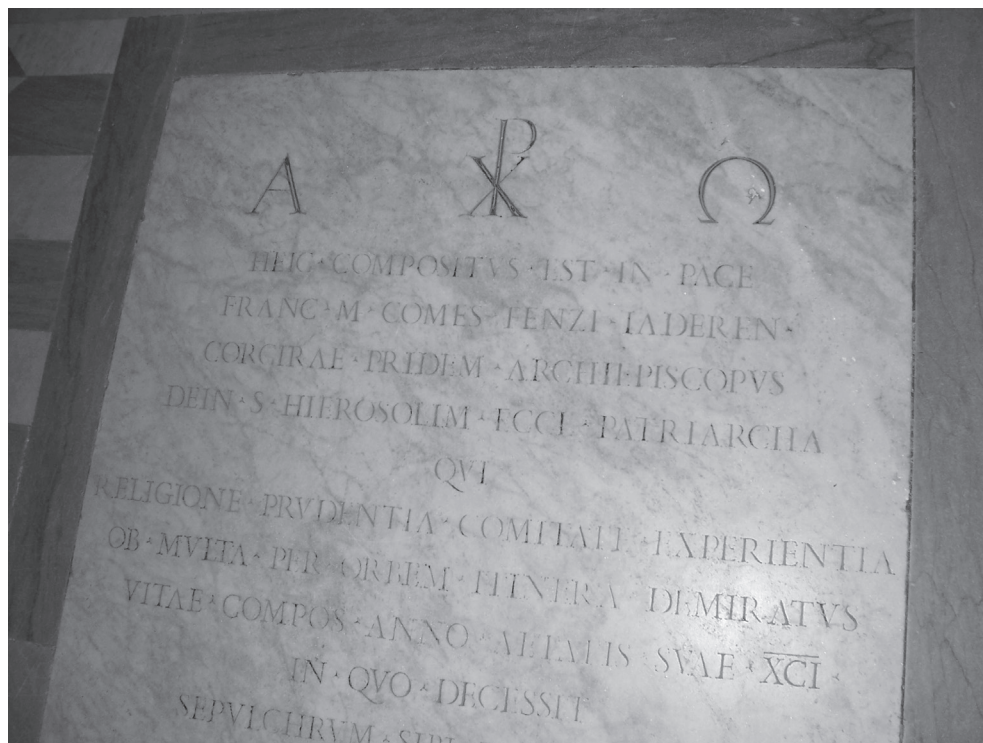

PRILOG 5: Bivši oltar sv. Petra Alkantarskoga u crkvi sv. Lovre u Šibeniku podignut oporučnom ostavštinom Urbana Fenzija (ljubaznošću dr. sc. Radoslava Tomića)

PRILOG 6: Natpis na grobnici Franje Marije Fenzija, titularnoga jeruzalemskog patrijarha (crkva S. Marco, Rim) (foto: dr. sc. Jadranka Neralić)

PRILOG 7: Grobnica obitelji Fenzi na groblju u Drnišu (ljubaznošću prof. Davora Gaurine i dr. sc. Radoslava Tomića)

PRILOG 8: Snimka Drniša iz 1938. godine. Zaokružen je sklop kuća Fenzi (ljubaznošću prof. Davora Gaurine)

PRILOG 9: Suvremeni plan grada Drniša. Zaokružen je predjel nazvan Fenčevina (ljubaznošću prof. Davora Gaurine)

From the commander of the Croatian cavalry to fervent autonomists: the Šibenik family Fenzi from the seventeenth to the early twentieth century

Lovorka Čoralić
Croatian Institute of History
Opatička 10
10000 Zagreb
Croatia
E-mail: lovorka@isp.hr

Summary

This essay focuses on the impact of the Šibenik family Fenzi from the 1640s to the early 1900s. It is based on relevant historical literature as well as various archival sources kept in the State Archives in Zadar and *Archivio di Stato di Venezia*. I will follow members of the Fenzi family from the time of their arrival from Italy (Veneto) to Dalmatia, through their notable participation in the Wars of Candia and Morea as commanders of the Croatian cavalry (*Cavalleria Croati*) and Ultramarine military units (*Oltramarini*) as well as their acquisition of land in Zadar and Šibenik hinterland, to the modern times when the Fenzis came to be the leaders of Dalmatian autonomism in Šibenik. I pay close attention to those family members who had high military ranks in the Venetian army (Julije I, Urban, Julije II); the high church dignitary Franjo Marija Fenzi (Archbishop of Corfu and titular Patriarch of Jerusalem) and to the politically active Petar Marija and Emanuel Fenzi. The appendix contains several important documents.

Keywords: family Fenzi, Dalmatia, Šibenik, Republic of Venice, Ottoman-Venetian wars, early modern history, nineteenth century